

Universitätsbibliothek Paderborn

**Saxonia || Et || Metropolis || Alberti Crantzii || Historici
Doctiss. Sacrae || Theologiæ & Iuris Canonici Doctoris ||
celeberrimi, ac Ecclesiæ Ham-||burgensis quondam
Decani**

Krantz, Albert

Coloniae, 1574

Alberti Krantz Iuris Canonici Et Sacrae Paginae Doctoris, Viri Famosissimi,
In Saxoniam Prooemivm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11453

ALBERTI
KRANTZ IVRIS CA-
NONICI ET SACRAE
PAGINAE DOCTORIS, VIRI
FAMOSISSIMI,
IN SAXONIAM PROOEMIVM.

Entis Saxonum primordia & originem, & quas putant, antiquitates, apud nostros relegētem, pudor occupat et confusio faciei: ita puerilibus fabulis & anilibus deliramentis omnia scatent, vt nihil in his sibi constet, nihil quadret. Una est omnibus sententia, aliunde profectam gentem, nauibus à mari aduentāsse. Sed vnde, & quo tempore, non inter scribentes conuenit. Alij à Britania adiectam putant: in quo fallit illos, quod audiērint vel fortè legerint, Britonibus atque Saxonibus aliquando fuisse inuicem militandi commercia: Sed non attendunt, Saxones transisse in Britaniam, non Britones migrāsse in Saxoniam. Tempora suis locis signabimus. Alij à Danis aut Normannis, & regionibus aquilonis, gentem deriuant: Sed ignorant illi, quod in Dania nostra ostendimus, ab annis ante Christum mille, inextricabile fuisse odium gentis Danorum

A ad

P R O O E M I V M

ad Saxones: ut facile quiuis agnoscat, non profectos ex
Danis Saxones, quos velut perpetuos hostes, implaca-
bili odio sint semper insectati. Alij à Macedonibus ortos
ferunt, de militia Magni Alexandri: Nā illo cadente, ve-
luti omnibus inuisos, Macedones nauibus vnde cūq; que-
sit is, aufugisse: & partim in Prusia, partim per Albim
fluuiū ascendent es, in eā, quæ nunc est, Saxoniam com-
migrasse contendūt. Sed huius fabella fictores, ignorat du-
ces Alexandri Magni post eius exitū in se versos, omni-
bus indiguisse copijs militū, quas ille reliquit: nam totis
incubuerē viribus pro se quisq; terras occupare. Què ve-
rò formidarent milites, qui quoquò verteretur, erat du-
cibus, qui studeret augendis viribus, acceptissimi? Et est
Babylon, in qua Alexander occubuit, longè à mari sub-
mota: ut nō sit verisimile, indè profectos milites, mari-
tim itinere abiisse: siue enim Caspiū sinum peterent, si-
ue pontū Euxinum, longissimū iter terra fuit: Nec usq;
lectū, aut compertū est, à mari Caspio, ad occiduas præ-
sertim mundi partes, ullam fuisse nauigationē, obstante
mari congelato post Riphaeos mōtes, qui longè procurrūt
in boreā. Nam quod Mela cōmemorat, testē faciens Q.
Metellum Celerē, ex Cor. Nepote, in mare Germanicum
venisse Indos, illos ego Indico mari profectos accipio,
per meridionale plagam post omnem Africam petiisse
partes occiduas: & indè circum nauigata Mauritania,
& Gadibus ipsis, & omni Hispania, peruenisse in Bri-
tanicum: vndē facilis illis cursus fuit in mare Germa-
nicum. Sed & fabella de temporibus sese confudit. Nam
illa commemorat in aduentu primo Saxonum contigi-
se, quæ post natum Christum annis non minus quingen-
tis facta docebimus: cū tempora Magni Alexandri,
quæ assignant Saxonum aduentui, pertingant ad annos

quin-

quingentos ante natum Christum: aiunt enim tum aduentasse Saxones, cum Theodericus rex Franciae, Ermifridum Thuringum persequeretur: quod omnino fruolum est, & veri inane: nam diu ante ea tempora in sua prouincia demorati sunt Saxones: Testis est Ptolemeus, qui scripsit sub Imperatore Adriano: Is enim nominat Saxones, ostenditq; iam tum habitasse ad Cimbrorum dorsa: hoc est, ab austro Cimbricae regionis, quæ, eodem teste, Iutia est Chersonesus, procurrens inter duo maria, Britanicum, & Germanicum. Sunt præterea qui scribant, Ariouustum, qui in Gallijs Cesari se obiecit, regem fuisse Saxonum. Et ipse Saxo Sialandicus, Danicæ antiquitatis memorabilis scriptor, iam inde ab initio et memoria prima Danorum, Saxones nominat: testaturq; semper ab omni memoria in nationibus Danorum & Saxonum fuisse inuicem implacabile odium. Possum mille introducere testes, iam dudum fuisse Saxones in hac sua prouincia, priusq; Theodericus Francus Ermifido Thuringo colluctaretur: Nam & Teutones, qui cum Cimbris ante natum Christum profecti sunt in Italiam, multis ex rebus Saxones fuisse contendo: idq; suo tempore multipliciter ostendam. Reiecta igitur fabula de temporibus Theoderici Franci, & ea confutata, quæ de Alexandro Magno Saxones primos producit, ineptiores ceteris sunt, qui tempora illa coniungunt, quæ non minus mille distant annis, quod Alexander ante Christum quingentis, & Theodericus post natum Christum plus quam quingentis annis regnauerint. Ex Danis autem non prodijisse Saxones, vetustum & inextricabile odium inuicem prodit nationum. Britones autem non in Saxoniam, sed Saxones in Britaniam commigrasse, ostendit errorem ex gentium ortum commixtione:

A 2 Quid

P R O O E M I V M

4
Quid enim causæ fuerit, Britones ex fertilissimis agris et
mitiore cœlo, ad steriles campos & immitem aethera com-
migrare? Igitur reiectis friuolis aliorum sententijs, quos
tandem ab origine prima Saxones esse dicemus? indi-
genas, an aduenas? Ego tibi candide lector super his re-
bus existimationes meas aperio: Tu ex his meliora, &
veritati propiora coniçito, occasionem per ea consequen-
tus circunspecti, & verisimiliora rimandi. Nam in
rebus obscuris, ubi nulla ex annalibus præcessere adiu-
menta, oportet ex probatissimis authoribus per coniectu-
ram diuinare potius, quam certa tradere. Ego Ptolemae-
um & Tacitum præfero, testes, ut credo, omni exceptio-
ne maiores: Utinamq; tam nostri fuissent vigiles in sua,
quam fuit Tacitus in aliena regione describenda. Ger-
maniam enim omnem diligentissime peruagatus, descri-
psit: in eius gentis laudes plura testatus, quam ullus au-
dit Germanus super congenilibus suis: Et vocant Itali
verso nomine loquacem: Credo, quia nimius illis visus
sit & profusior, quam vellent, in laudes Germanorum,
quos vocant illi barbaros, & Graci vicissim illos. Red-
dant, utinam reddant, in Augusta integrum historia Ta-
citung, quem recondunt: Reddant nobis Plinium in libris
XX. rerum Germanicarum: Recognoscant nobiscum
præclara Germanorum facinora, quæ nunc obliuione se-
pulta iacent. Sed ad originem Saxonum redeo. Testatur
Ptolemaeus, in Asia illa boreali supra montes Alanos in
vastissima illa Scythia, citra tamen Imaum montem, ha-
bitare Sasones: Sed illi an aliquando populariter emi-
grantes, querendis nouis sedibus venerint in Germani-
am, nullus authorum, quos viderim, tradit. Alanos qui-
dem origine Scythes fuisse, primū in Germania, inde
in Gallijs & Hispanijs militasse, ibique consedisse cum
Suevis,

Suevis, nonnullosq; transgressos in Aphricam cum & vandalis, tradunt & Romani, & Gallici scriptores, qui temporum illorum recordantur, post natum Christum circiter quadringentos annos, & infra. Sed quando ex Asia, & quibus ducibus transierint, nemo commemorat: Et nisi tetigissent Alani Romanas prouincias, perpetuum latuissent, quod in Germania nulli fuerint ea tempestate scriptores. Sasones igitur an cum Alanis, an ante illos transierint in Germaniam, quo tempore, quibus ducibus, nulli sunt authores: quamquam vetustior sit Saxonum, quam Alanorum, in hac prouincia memoria. Sed quod de Alanis compertum est, aliundè illos immigrasse, si quis ausit de Sasonibus contendere, ego non reluctor: venisse scilicet illos de Scythia, petitum nouas sedes: quomodo ante illos fecere Huni, fecere Heruli: nam de Gothis & Gepidis alia ratio est, quam in Suedia nostra ostendimus. De Hunis quoquè significabimus, quid veteres sentiant. Et de & vandalis compertum est, non esse aduenas: quia Goths, Gepidae, & & vandali, prima origine sunt Germani. Sed ex eadem Scythia longè post transierunt Bulgari, qui nunc tenent Mysiam: Indè etiam Hungari, qui tenent Pannonias. Deinde venere Turci, quos Mela Turcas appellat: Nouissimè prodiere Tartari, in solitudinibus Sarmaticis & vastissimis campis potius tendentes, quam habitantes: pastoralem enim vitam agunt. Sed Turci minorem Asiam cum omni Gracia occupauere, nunc Venetis configentes de Cypro & Candia. Senserit igitur qui volet, Saxones, pridem Sasones, (facilis enim fuit pro consuetudine superiorum Germanorum, illa vnius elementi immutatio, qui crebrius & pro commutant) ex Asia Scythica venisse in Germaniam: requirat tempora, quæ probatis non dissonent authoribus.

bus: nam de ducibus fortè nulla erit memoria. Saxonem
verò Grammaticum virum Sialandicum, Danic & scri-
ptorem historiæ, testem optimum, nolim submotum, qui
supra mille annos ante Christum, nomen Saxonum in-
troducit: hoc siue per anticipationem faciat, siue quòd
compertum habeat, in authoribus suis, illa vetustissima
memoria gentē eo nomine censitam, non satis firmiter
enuncio. Hæc interim prima de Saxonum origine conie-
ctura sit. Succedit altera, que Aeneā Sylvium, indè Pi-
um papam II. in historia Bohemica præfert authorem:
is in descriptione terræ Bohemiæ, flumina pandit quæ se
in Multauiam exonerant, Saxonam, & Lusuntium, &
Misam nominat: quos Multauia in se receptos, secum
deuoluit in Albim. Compertum est ex Tacito, Boios ab
origine gentē Gallicam, tenuisse regionem inter mōtes,
qua nunc Bohemia est: indè verò pulsos à Marcoman-
nis, hoc est, & Vandalis, qui usq; hodiè tenent: nā Bohe-
mi & Vandali sunt: remanente veteri nomine in prouin-
cia, vt nūc Bohemi dicātur, qui pridē Marcomanni, &
generali vocabulo & Vandali: vna enim esse gentē, vna
lingua prodit: vndē etiā manauit nomen in totam na-
tionem & Vandalarū, vt apud Ptolemæū appelletur gens
magna Bæmi: nec enim vñq; habuit Germania maio-
rem gentē, quām sit etiā hodiè & Vandala, cōpletens,
Russos, Polonos, Bohemos, Dalmatas. Testis est, quod di-
ximus, vna lingua, quadā varietate, vt sit, per diuersas
regiones alternata: sed tamen vna est. quod facile per-
pendit auscultās. Pulsis ergò ex Bohemia fluminū acco-
lis, nomina fluminū, ad quæ pridē incolebāt, secū, vt cre-
ditur, extulerūt: vt qui in proximis regionibus ad Lu-
suntiū incoluere, partem Silesiæ nunc tenentes, quæ Lu-
satia dicitur, marchioni parens Brandenburgensi, Lu-
satij

satij dicantur: Qui Misam, ad proxima transeuntes,
appellētur vsg₃ hodiē Misnēses: Qui verō ad Saxonam,
pauld vltrā progreſſi, Saxones sunt vocitati: qui paula-
tim ditionē ampliantes, in latū sunt diffusi, pulsis retrō
&andalis, qui omnia confinia olim tenuerūt. Tenemus
tempora, suo loco designāda, quibus Saxones, pulsis & an-
dalas, regionē occupauere quam nunc tenent. Verum
est tamen, quod ea quae nūc est &westphalia, prius quā
cetera terra vltra Visurgū, teneret Saxonē nomē: sed
poterat in lōgi seculis viciſitudo esse pellentiū ac repel-
lentiū inuicē nationū. Hassones verō qui ab Hercynio
saltu ad Rhenū plana incolunt, si sint aliqua Saxonum
portio, vt mutata, pro consuetudine Gr̄corū, h̄litera in
s, aut ecōtra, pro Saffonibus Hassones sint dicti, nō diffi-
nio. Et hac interim secunda sit de gentis origine conie-
ctura. Vndē appāret, si rectē cōjicimus, ab origine remo-
tiſima, fuisse Gallos Boios Saxonū patres: Et his duabus
ex rebus aduenas in suā regionē Saxones esse, fatendum
videretur. Sed mihi tertia, quā dicam, sententia, magis
sedet animo: multū enim tribuo testimonio Taciti, Ger-
maniae diligentissimi inq̄ſitoris, qui indigenas putat esse
gētes Germanorū: verba ipsius ponēda sunt: Ipsos, inqt.
Germanos indigenas crediderim, minimeq₃ aliarū gen-
tiū aduentibus & hospitijs mixtos: quia nec terra olim,
sed classib⁹ aduehebātur, qui mutare sedes quarebant:
& immensus vltrā, vt q₃, sic dixerim, aduersus Oceanus,
raris ab orbe nostro nauibus aditur: Quis porrō pter pe-
riculū horridi & ignoti maris, Asia, aut Aphrica, aut Ita-
lia relicta, Germaniā peteret, informē terris, asperā cæ-
lo, tristē cultu, adspectuq₃, nisi sibi patria sit? Hūc ego se-
quutus authorē, Saxones indigenā esse gentē credo: sed
alio ab authorib⁹, nomine appellatā, q₃ vetustissimis scri-

A 4 psere

sere temporibus. Et Ptolemaeus quidem primus suo nomine
Saxones dignatur, vir Aegyptius Alexadrinus. Ceterū, q
ante illū, Strabo, & qui post eum, Tacitus, scripsere, Cat
tos appellauere gentem, quae ab Hercynijs montibus in
plana descendit, & usque ad Rhenum propagatur. Ta
citi verba contempleremur: Ultra hos, inquit, Catti, ini
tium sedis ab Hercynio saltu inchoant, non ita effusis, &
palustribus locis ut ceteræ ciuitates, in quas Germania
patescit, durant: siquidem colles paulatim rarescunt: &
Cattos suos saltus Hercynius prosequitur simul atq; de
ponit. Duriora genti corpora, & stricti artus, minax
vultus, & maior animi vigor, multæ, ut inter Germanos,
solertia & rationis, præponere electos, audire præpositos,
nōsse ordines, intelligere occasiones, differre impetus,
disponere diem, vallare noctem, fortunam inter dubia,
virtutem inter certa numerare. Hac certè Saxonibus
congruere, & de illa esse gente prescripta, qui animum
aduertit, & sine inuidia iudicat, protinus intelliget. In
Hercynia enim regio incipit, & cū rarecentibus motibus
natio deducitur, usq; in Hassiā atq; Westphaliā: nam
quaenāc Saxonia apud nos potissimū dicitur terra Brüs
wickensis, Magdeburgensis, & Halberstadensis, ex Wan
dalia captæ accessere prouincia Saxonie: quod suis locis
motstrabitur. Durant qdem montes ad Visurgū: & illo
etiam transcenso, in Westphaliā perueniūt, in terrā usq;
ducatū Mōtensis: Et ut quandoq; per errorem transcri
bentium, quandoq; per stridorem externæ linguae, no
minum fuit infractiones, non est longè à veri similitu
dine, si quis contendat pro Saxi vocabulo esse usur
patum Catti: multas enim similes mutationes esse fa
ctas reminiscimur. Ergo quæ multa Tacitus de Cat
tis commemorat, gentis Saxonum propria esse con
tendo.

tendo. Liberum sit lectori indicium : ego tamen, quod magis propendet animus, indicare debui. Sunt præterea, qui à Saccis, gente Scythica, Saxonum nomen & gentem oriri arbitrentur : sed quandò prodierint in Germaniam, nobiscum ignorant. Alij etiam ab Assenez filio Gomer, nepote Iaphet, pronepote Noæ, gentem nostram deriuant, illa veri similitudine, quod testentur authores filios Noæ diuisisse terrarum orbem, ut Sem Asiam, Cham Aphricam, Iaphet Europam, tenuerint : nec longinqua fuerit nominum deriuatio, Sassones ab Assenez, si qua interī mediorum temporum monumenta, si quilibet extarent probatorū testimonia authorum, quæ nulla extant : nisi, quod testantur sacræ literæ, Assenez cum cæteris fratribus per Gomer à Iaphet esse natum : & ex ijs insulas gentium esse in secessas. Sed ad arcam usque Noæ ascendere, ut quibusdam videri ridiculum sit, sic potest esse alijs religiosum. In manibus est hodiè Berosus Babylonicus, vetustissimorum temporum scriptor: quem hac ætate quidam Viterbiensis, cum multis alijs antiquitatum monumētis interpretatus est, ad ostendendas Italiae antiquitates, & præsertim Viterbij sui : quo multorum testimonio authorum docere contendit, sub nomine Iani peruenisse omnium antiquissimum patrem noui seculi Noe, quem Berosus Noam appellat : & quod Germaniam nostram contingit, ostendit idem Berosus, Tuisconem Noæ post diluvium primogenitum filium, esse parentem omnium Germanorum à Tanai ad Rhenum : In qua latissima prouincia Sarmatas, ðwādalos, & omne genus cæterarum in Europa per vastissimam terram, nationum, inter limites duorum fluminum, uno Germanorum nomine comprehendit : Nominat autem inter Tuisconis filios Mannum, Hunum, Sueuum, Marsum, Gam-

70 PROOEMIUM IN SAXONIAM.

briuum, Teutanem, & quos Plinius attigit, Istæuonem, Hermionem, Ingæuonem, quos & Tacitus in Germania sua cōmemorat: plures deo ortos testatus Germanorum proceres, qui carminibus eorum celebrentur: quod vnum esse genus seruandæ antiquitatis, & Saxo post Tacitum commemorat in eā gente borealis Germaniæ. In quo Berossi testimonio duo illa præcipua tenemus, quæ nemo Latinorum, aut Græcorū attigit, Teutanem fuisse Germanorum ex Tuiscone parentem, qui posteris nomen suum reliquerit: Et quod Huni, gens antiqua, ex Huno patre, Tuisconis filio, citra Tanaim nati, in gente numerentur magne Germaniæ: quod neque Strabo, neque Ptolemaeus, neque Mela, neque Tacitus, sed neque Plinius, nec aliorum quisquam commeminit: omnes enim refugiūt in vastam illam Asiae solitudinē, & Scythia latitudinem, quoties ignotæ gentis origine requirunt: Inde falso producunt Gothos & Hunos, cùm sint notissimo omnium borealium testimonio Gothi ex Suediæ regno, in quo etiam hodiè stirps gentis cum nomine perseverat. Huni quoquè Berossi attestatione, patre nati Huno, Tuisconis filio, inter Europæos citra Tanaim, etiam cum Germanis annumerantur: quomodo Suevi (vetustissima Germania gens) & Marci, quorum reliquæ sedent ad exitum Albis fluminis Thietmarci, cum vicinis, qui Marorum referunt vocabulum. Sed hæc cùm sit pars Saxonie, ad Saxonie tamen nomen, quod iam dudum requirimus, nihil pertinent. Hæremus ergo in sententia Taciti, Cattos ipsos vocari Saxones, quandò & regionis termini, & gentis mores consentiunt eius testimonio.

LIBRI